

Vladimir Kovačič

Iz prvega svita do njegovega zadnjega diha

Ob prvem svitu sem že pokonci, a še zdaleč ne pokončen mož.* Zaradi komaj končane, vso noč trajajoče predstave sem videti kakor sklonjen pajac na majavih nogah. Med dolgotrajnim priklanjanjem zadovoljnih soigralcev se sam le zmedeno spakujem, kakor da bi nastopil v stranski vlogi kupčka nesreče, nekoliko ponesrečen lik. V resnici je bilo popolnoma drugače. Ker sem v tej veseloigri prevladoval in na veliko drgnil odrske deske s smehom, se mi ni treba posipati s pepelom. Ampak spoznanje, da smo igrali samim sebi v zabavo, me je vendarle spravilo v zadrego. Zaradi odsotnosti gledalcev, zaradi odsotnosti njihovega navdušenega odobravanja, ki bi ga pokazali z viharnim ploskanjem, se namreč nehote znajdem v absurdnem položaju. Vseeno pa bi me soigralci najraje zadržali med sabo. Zaverovani vase, sploh ne opazijo, da mi postaja njihovo tiho, a nadvse zgovorno prigovarjanje nadležno. S svojimi zarotniškimi, globoko v noč usmerjenimi pokloni zgolj tratijo čas, ko se zastor dokončno spušča in na okno trka dan in je povsem razumljivo, da se ob prvem svitu še ne znajdem dobro. Zgolj nevede, ne pa zaradi zlih namenov, s pritiskom prsta na stikalo preplašim nekaj več in te nerazsodno zafrfotajo in se v nenadno svetlobo žarnice zaženejo kakor v norost.

Ob prvem svitu je še zmeraj tako temno, da je treba prižgati luč, če

* Odlomka iz romana *Imperij pripovedovanih*, ki v kratkem izide pri Založbi Obzorja Maribor.

hočeš videti, kako se v skopi svetlobi sramežljivo okoplje soba. V njej sta kovinski postelji s posteljnino, da se bog usmili. Med posteljama, ki se pri vsakem zasuku svojih uporabnikov zazibljeta kakor barčica po valovitem morju plava, je napol podrta nočna omarica, da še tako tehnično nadarjen človek ne more izvleči predala. Nad nočno omarico je ogledalce, iz katerega se tudi največjemu lepotcu smehlja njegov obraz v dveh neenakih delih. V okvir ogledalca brez predaha vrtajo lesni črvi, da je komaj kaj prostora za še kakšno luknjico. In če se obrneš, je ob nasprotni steni v levem kotu obešalnik, ki kolikor toliko trdno stoji zato, ker so mu polomljeno nogo čvrsto povezali z ne preveč preperelo žico. Za silo pozdravljene noge se nežno dotika na več mestih natrgana zavesa, ki zastira okno ... Pohišstvo in oprema sta brez izjeme tako borbena videza, da se ne bi niti najmanj začudil, če bi zvedel, da so ropotijo na hitro nabrali na odpadku, kamor se je pod vehementno taktirko lastnice gostišča odpravila v odločen napad četa njenih honorarnih podložnikov in poleg dveh ali treh solov, ki jih je pri tem zaslužila, nemara našla kaj primernega tudi zase. Madre Dolores, kakor dobri znanci naslavljaajo podjetno lastnico, mi je prejšnjo soboto, po dobljeni partiji kart – s svojimi prijatelji namreč prenekateri sobotni večer karta, če se ne zgodijo neljubi zapleti z vodovodno instalacijo, saj se ta kaj rada zamaši in imajo potem njeni vdani prijatelji namesto kart v rokah dobro premešane kupčke dreka – čisto resno povedala, kako je eden izmed njenih najbližjih sorodnikov na odpadku našel zaklad. Tako sem po zaslugi madre Dolores navzlic zmedenosti že ob prvem svitu židane volje, in če ji bodo nekoč zaradi nekih drugih zaslug pripeli medaljo na prsi, ne bom nevoščljiv, temveč bom za dogodek porabil zvrhano mero svojega talenta.

Barbarin in moj nahrbtnik stojita kakor dva okamenela stražarja pri vratih, in nanje je madre Dolores pravkar pobutala s stisnjeno pestjo, da bi naju zbudila ob dogovorjeni uri. Zato je ob pol ure najslajšega spanca, sam pa začutim neprijeten, trohnoten vonj foteljev iz njene sprejemnice, v katere smo bili globoko pogreznjeni, ko sva ji izrazila željo po tej zgodnji uri bujenja. Presedla se je kakor črn španjel in nama osuplo, vendar odobravajoče pokimala, češ naj se zaneseva nanjo, pri tem pa se je zdelo, da se iz vranje črnih, kakor smola gostih, lepljivih kodrov

svetlika njen drobni obraz kot iz predora.

"Ja, ja!" zakličem in si jo predstavljam – nezatno piko na neznanjskih širjavah odpada. A ta pika ni kar tako. V enem samem hipu zraste v mojih krmežljavih očeh. Prvi svit se sicer trudi, da bi jo iz njih odplaknil, ampak ona si že spodreca temno krilo, se nekoliko nespodobno razkorači in na zakonsko posteljo kaj vem katerega kralja Ludvika iz kdo bi vedel katerega stoletja zmagoslavno zasadi zastavo, da nas zagrnejo oblaki prahu. Ko se razkadi in se še zmeraj odkašljujem, je videti kakor znamenita revolucionarka, ki ji je veliko do tega, da bi z revolucijo iztržila čim več. Pri priči ukaže naložiti posteljo na tovrnjak. Ukaz je nemudoma izpolnjen, čeprav je malo manjkalo, pa bi postelja razpadla. Potem se ukazi vrstijo ko na tekočem traku, da se tovrnjaki kar šibijo pod težo najraznovrstnejše navlake. Odpad postane kmalu dolgočasno prazen in zajame me nekakšna nostalgija, ker ni ostalo vidnejših sledov bojev za opremo gostišča. Madre Dolores, dedinja španskih konkvistadorjev, je na hitro opravila z odpadom. Šoferji številnih tovrnjakov ob slovesu od njega slovesno zatrobijo, potem kolona spelje. Tovornjaki, naloženi s težko, škripajočo šaro, se majejo kakor pijanci. Skozi nekaj ovinkov jo še srečno zvožijo, ampak potem jim začnejo pokati vzmeti, kakor da se je še pred vrnitvijo domov začelo odpiranje steklenic izvrstnega šampanjca. Madre Dolores je srečna, ker tovrnjakom niso odpovedale zavore. V mislih že vidi grad, kamor se bodo odpeljali, če ne zdaj, pa v svetli prihodnosti, ko bo imela vsaka soba njenega hotela de luxe kopalnico s plavalnim bazenom, v katerega bo mogoče skakati na glavo s petmetrskega stolpa – če bo kdo zmogel toliko poguma.

Če se dobro spominjam, sem bil že prej zbujen. Le kako bi drugače slišal njene podrsavajoče korake. Upal sem – še zmeraj z zaprtimi očmi – da se bodo ustavili drugje, sam si pa lahko privoščim še nekaj minut dremeža. Mogoče bo v patiu zastala pred košaro za odpadke, iz nje izbrskala kakšne posrane gate, poznavalsko ugotavljala njihovo velikost, starost, znamko, stopnjo posranosti, jih potem oprala in čez dan ali dva podarila v dobrodelne namene, si mislim; ali pa se bo po strmih stopnicah povzpela na teraso, nekajkrat globoko vdihnila mrzel jutranji zrak in potem počistila za kokoško in petelinom, ki se paseta kar na terasi.

A njena pest že zabobna po vratih, "ja, ja" slišim svoj glas in si kmalu potem že oblačim čiste gate, blagoslavljuje vsak dan posebej, preživet brez driske.

Kot vem, ni imel včeraj tu nihče driske, največji strah in trepet tujcev v Peruju. V Rimski cesti včeraj ni bilo pokvarjenih želodcev, čeprav je sezona na vrhuncu in si gostje drug drugemu s spretnimi podajami predajajo kljuko vhodnih vrat kakor profesionalni nogometaši žogo, da je povsem na mestu pričakovati naval okužb, zlasti ker se nekateri gostje ne zmenijo kaj dosti za higieno, čeprav jim je najbrž znano, da je posranih tujcev in njihovih še bolj posranih gat, odmetavajoč jih kot pri nas papirnate robčke, na tem koncu sveta neizmerno veliko, članstvo v društvu posrancev, kjer se nihče zahrbtno ne bojuje za predsedniški stolček, povsem običajna nadloga in preštevanje novih članov vselej prva točka na dnevnem redu vsakega članskega sestanka, ki jih odlikuje popolna enotnost.

Če te napade driska, se menda zlepa ne neha, marveč nadaljuje kakor televizijska nadaljevanka Dinastija, ki bi zanjo zlobnež dejal, da se je skotila iz istega gnezda kot velespoštovana prestolonaslednica Driska, oblečena po zadnji modi, s samozavestnim nasmeškom, pripravljena, da sede na tron in zaukaže tri dni in tri noči trajajočo fiesto. In drisko vseh drisk spočenja kolera, plodna mati, ki se ne zmeni za najmodernejša kontracepcijska sredstva.

Tako spočete driske pomenijo za prebivalstvo večjo nevarnost kakor vojaški prevrati, saj se je nanje nedvomno laže privaditi kakor na spektakularne ognjemete driske, ki jih spremljajo ritne eksplozije v ritmu sambe in rumbe in tanga, ko lahko v vrtincu ekstatičnega plesa izdihne na plesišču na tisoče nedolžnih žrtev. Pri prevratu so zmeraj pri delu prevratne ideje, pred katerimi je treba poštene državljanke zavarovati; zato je mogoče pravično in čisto prav, da jih prevratneži dobijo po prstih, po gobcu in po riti; ampak driskačem se vsem po vrsti godi krivica, da, celo tistim, ki jim je higiena deveta briga.

Driskačev je za celo divizijo, divizije driskačev ne poznajo prostovoljcev, pripravljenih umreti za sveto stvar, če sploh še je kakšna svetinja na tem posranem svetu. Norcev je veliko, ampak tako pris-muknjenege, da bi prostovoljno oblekel uniformo elitne divizije dris-

kačev, ne najdete na širnem svetu, čeprav se tukaj marsikateri tujec loti uresničevanja povsem nemogočih zamisli - s Slovenci vred.

V Huarazu nas dobro poznajo, saj so prav slovenski alpinisti preplezali najtežje stene v Beli Kordiljeri, to pa nam je lahko v neprimerno večji ponos kakor naši zakulisni politični boji, v katerih navadno zmagujejo tisti, ki imajo največ masla na glavi. Zato je čisto prav, če v Huarazu takšnih, z maslom na glavi, ne poznajo, temveč Slovence z alpinistično čelado na glavi.

Nepopravljiva škoda je, ker je driska najbolj nepravična stvar na svetu. Zakaj se ne loti nekaterih še zmeraj strah zbujajočih veljakov, živečih z mislijo, da morajo do smrti igrati glavne vloge v političnem gledališču in še po smrti ostati nesmrtni, ko pa dobro vemo, da je le driska nesmrtna, in še ta le v nekaterih delih sveta, za to pa gre zvečine kriviti revščino, muhasto podnebeje in takšne reči.

Kogar se loti driska v velikem južnoameriškem stilu, si jo bo zapomnil za večne čase, če bo imel srečo, da bo preživel. Ples driske v južnoameriškem stilu ima veliko skupnega z barokom. Prdeči trilčki, galantni driskometi v bleščečih barvah ... ja, vse to odlikuje smrtonosno bohotnost, prihajajočo iz vlažnih tropskih gozdov in iz neizkoreninjene umazanije.

Težko premagljiva vojska je močna, dobro opremljena, njeni častniki, od najvišjega pa do najnižjega, v nenehni pripravljenosti, zato ob najneznatnejši nasprotnikovi napaki v hipu izdelajo načrt, po katerem v najkrajšem mogočem času napadejo in zavzamejo nasprotnikove postojanke, ob vsaki uri, ponoči ali podnevi - to je njim vseeno, saj delujejo kakor brezhiben stroj.

Ampak gostišče Rimska cesta je vendarle še neosvojena trdnjava in madre Dolores še zmeraj kikirika vsaj tako odločno kakor zgoraj na terasi petelin, z zamejenim razgledom na prihuljenega sovražnika, ki je pred napadom rad čim dlje od bistrih voda in ki tuhta kdove kaj, oprezovaje po tuji posesti, izza okopov, zgrajenih iz najfinejše driske. Po koncu uspešne turistične sezone bo mogoče madre Dolores kupila svojemu petelinu daljnogled. A dokler sezona ni pri kraju, tudi izkupiček ni znan, čeprav se spretni gospodarici najbrž ni bati katastrofe. S sovražnikom je namreč podpisala sporazum, po katerem ob morebitni

zasedbi gostišča, to pa je seveda odvisno od naslednjega sovražnikovega globalnega plana, ostane večji del plena v njegovih rokah. To se verjetno zdi marsikom čudno, ampak madre Dolores lahko vsakemu nejevernemu Tomažu pokaže črno na belem, da je nasprotnikov poveljnik podpisal sporazum, s katerim zagotavlja, da enkrat posranih gat ne bo še enkrat onečedil in si jih podredil. Dobro se je znašla, ni kaj, zato je čisto prav, da hčerka študira hotelirstvo in poskuša dodati prvi zvezdici še drugo, bolj bleščečo. To je morda pglavilni vzrok, zaradi katerega sovražnik potrpežljivo čaka, ko bo potem premožnejšim turistom s še večjim užitekorn zasadił zdrižast nož v rit, madre Dolores pa spoštljivo pomežiknil in ji prepustil svoj vojni plen – najmanj dva ducata prvorazredno posranih spodnjih hlačk.

Tu, v Rimski cesti, se vsekakor ne damo. Vsi se odpravljamo na velike gore, od koder se lahko, če stopiš na prste, dotakneš samega neba. Mogoče nam tudi to prizadevanje za visoko svetlobo pomaga, da se nas galopirajoča driska izogne v širokem loku in raje napade tam, kjer bo z manj energije učinkovitejša.

Vsakdo lahko le ugiba o času napada. Če sovražnik podira svoj šotor, še ne pomeni, da gre v napad. Včasih, čeprav je to bolj poredkoma, se je pripravljen tudi umakniti. Mogoče odhaja le zato, da se bo vrnil s svežimi okrepitvami, kajti v pogorjih se teže bojuje kakor po vlažnih amazonskih prostranstvih, ali pa zato, da bo v domačem kraljestvu preprečil nemire. Če niso domači hladilniki polni driske, se ustraši lakote, ki je sicer njegova naravna zaveznica, in nobena driska ne gre tako v slast ko ravno domača. Plen je le za posladek, za večjo samozavest. In tu je ključ uspeha. Kdor je samozavesten, doseže vse, in ta samozavestna koketa je poleg tega še radodarna, v teh krajih bolj znana kakor sveta reka Ganges, nikakor pa ne tako čaščena. Vsi po vrsti se je bojimo kakor hudič križa, ponoči jo sanjamo zato, da bi nas čez dan pustila pri miru. Niti najmanj nas ne zanimajo tajni dogovori madre Dolores s sovražnikom, od katerih je zelo odvisna uspešnost njenih dobrodelnih akcij. Vsekakor ji je treba priznati, da so izvirno izpeljane. A to ni dovolj, da bi se nam kamen odvalil od srca.

Ja, skala bi se nam odvalila od srca in pod sabo pokopala mogočnega sovražnika, če bi poskrbela, da bi imeli ob vsaki uri dneva in noči

toplo vodo. Potem bi se po trikrat, desetkrat, stokrat na dan umivali, mogoče po cele dneve in noči preživali pod prho, spali pod prho, sanjali pod prho veliko goro, s katere smo se vrnili živi in zdravi.

Najbrž je voda edino, čeprav na videz nič kaj ostro orožje, ki pomaga, da nas ne osvoji toplo zdrizasto mezenje iz riti, včasih prihajajoče v prav nevihtnih nalivih, podirajoč pred sabo vse, kar leze in gre in kar obliže s svojim smrdljivim jezikom. Ko pridivja kot najbolj zloglasna vojaška hunta, ga ni več jez, ki bi zaustavil njeno razdiralno prodiranje, podiranje poslednjih mejnikov, ki do zadnjih zdihljajev branijo organizem pred popolno dehidracijo, zaradi katere se nič kaj ponosno ne odhaja na oni svet. Če gre verjeti uradnim podatkom, driska vsako leto umori tri milijone dvesto tisoč ljudi.

Kaj potem, če se bodo reveži potikali brez gat naokrog! Zaradi oblečenih ali slečenih spodnjic ni še nihče umrl. Kdor bo šel z gatami na oni svet, ne bo nič imenitnejši kot tisti, ki ga bo smrt zalotila brez njih. Prav noben spodnjehlačnik še tako imenitnega stanu naj si nič ne domišlja, da si bo zaradi čipkastega spodnjega perila prislužil slavo-speve v svojo čast in da bodo celo tisti brez spodnjic v stolni cerkvi plačevali maše za duše, oblečene v butične ali navadne gate.

Gate so, če dobro razmislim, najmanj pomemben artikel za polnovredno življenje. V primerjavi s sadjem, zelenjavo ali črnim kruhom so navaden ništrc. Če bi reveži zvedeli, kako posrane gate so dobili v dar, jih svoj živi dan ne bi več potegnili na svoje zguljene riti. Nemudoma bi se zbrali pred skupščino in protestirali proti sprevrženim dobrotnikom. Z duhovitimi parolami, s katerimi bi jezno mahali po zraku, bi obsodili grdo zavajajoče akcije. Svoje negodovanje bi podprli s tuležem in se odločno uprli lažni dobrotelnosti.

Ker naši gospe ni mogoče očitati slabih namenov, bi bilo škoda, če bi prišlo njeno gostišče na slab glas zaradi gat, ki bodo morda že v kratkem prišle iz mode, nemara celo izumrle. Nič hudega. Ni dolgo tega, ko ni še nihče nosil gat, ker jih pač še poznali niso, pa se je ravno tako živel.

In pomislite, da bi reveže med iskrenim protestiranjem napadla driska! O njihovi reakciji lahko zgolj ugibamo. Ni nemogoče, da bi protestniki zaradi presenečenja utihnili, spričo sramu čvrsto zategnili

uzde ritnic – in namesto protestiranja začeli eno najbistroumnejših debat o tem, ali lahko gate za nekaj časa zadržijo tole ob prvem svitu na ves glas opevano, bolj ali manj tekočo snov, pojavljajočo se v najrazličnejših barvnih odtenkih.

Driska bi prav gotovo planila v zmagoslaven krohot in v mogočnih curkih brizgala na pročelje skupščine žlahtne podobe antologijske vrednosti. Neprecenljiva škoda bi bila, če ne bi tega razkošja nihče razstavil v pomembnih svetovnih galerijah. Marsikdaj je tudi ritna mezga nadvse poučna in užitna. Človek ne ustvarja le s čopičem, ali dletom, ali nalivnim peresom – so trenutki v življenju, ko je jako ustvarjalna tudi rit. To sem vedel, še preden sem se odpravil na dolgo popotovanje – in tega sem se tudi najbolj bal.

A zdaj sem tu in na meni niso le gate, spričo katerih kolosalne čistoče bi bil marsikdo ob oko. Zdaj sva oba v popolni planinski opravi; česar nimava na sebi, je v najinih težkih nahrbtnikih, ki ju pravkar zadegava na ramena, in česar nimava v nahrbtnikih, nosiva v najinih vriskajočih srcih, in kar nosiva v vriskajočih srcih, je prevelika skrivnost, da bi pripovedoval o njej, kajti skrivnosti so za to, da jih zapečatimo s sedmimi pečati in varujemo kakor najdragocenejši zaklad.

Potem že zaklepam najino sobo in polagam ključ, s katerim sem za ščepec odškrunil vrata tudi driski, v roke madre Dolores. Ker si nikoli ne privošči tople vode, ampak pere le v ledeno mrzli, s pogledom na veke vekov mirujoč, nikoli vključen pralni stroj, so njene roke razpokane kakor drevesna skorja.

Pa gre driska, če pride na rjuhe, z mrzlo vodo stran? In kaj, če se hinavska zalezovalka zaleze celo v vzmetnice? Si madre Dolores pomaga s kakšnimi coprnijami, posipava vzmetnice, medtem ko brodimo v sanjah povsod in nikjer, s čudežnim praškom? Bo kdo kdaj odgovoril na vsa vprašanja, ki se brez konca in kraja zastavljajo, utrinjajo kakor utrinki na nočnem nebu, dokler se ga ne dotakne prvi svit?

Tek in sladoled

Dobro je, da nisem v naglici, to pa se mi večkrat zgodi, Klarinim staršem ali ambasadi glede nje ničesar obljubil. Ni me zaneslo, kakor me je zaneslo z atletske steze v parku poleg ulice Dalagatan, ko sem zagledal Astrid Lindgren. Sedela je na klopi, na obraz se ji je spokojno sesedala pojenjavajoča svetloba poznoaprilskega dne in sonce, tisto leto tako toplo, kot ni bilo menda že skoraj dvesto let, se je dotaknilo obzorja.

Vsekakor me je tudi ona opazovala in moram reči, da ji je bilo v očeh zaznati brezskrbnost, ki mi je bila prvi hip mogoče tuja zato, ker sem se tistega dne že pošteno namučil s tem in onim in nikakor nisem mogel ostati brezskrben. Najbrž me je opazovala že včeraj, ko se mi še ni bilo treba soočati s takšnimi pretresljivimi stresi, kot so begunske žalostinke, saj si drugače nisem znal razložiti njene brezskrbnosti, ki me je čisto razorožila.

Bila je presenetljivo močna in končno sem začutil, da je vsaj še za kanček pravice na svetu. To je name delovalo odrešujoče in očiščujoče. Očitno je bilo res, da se je včeraj premikala zavesa za oknom ene izmed njenih sob, in v upanju, da ne gre zgolj za naključje, sem podaljšal trening.

Spet sem pospešil. Če bi bila Astrid Lindgren vsaj deset let mlajša, bi se mi pridružila in mi sledila, kamor koli bi se bil namenil. Bila mi je všeč, preden mi je uspelo analizirati vzroke, ki so me pripeljali do vročičnega sklepa in še bolj vročičnega stanja. Zaljubil sem se na prvi pogled, kakor da bi bil Milan Kleč.

Ko je sonce zahajalo, je še zmeraj sedela na klopi, in ko je zakašljala, sem se prestrašil, da se lahko zaradi mene prehladi. Ampak čutil sem, da ne smem nehati, kdo ve, kdaj se mi bo spet ponudila priložnost, da ji dokažem svoje sposobnosti. In po pravici povedano, bil sem sposobnejši kakor v resnici, hitrejši kakor pri srečanju s policajem. Takšne priložnosti ne gre zamuditi.

Znoj mi je curkoma lil z obraza in na atletske stezi so se kmalu pojavile luže. Otroci ne bi bili otroci, če jih ne bi pridno izkoristili. Kakor hitro so bile luže dovolj globoke, so papirnate ladjice že plavale

po mojem znoju. Toda dehidriran nisem bil. Po vodi vsekakor nisem začutil niti najmanjše potrebe. Vse moje celice so bile usmerjene k Astrid Lindgren. V tistem hipu nisem začutil nobenega pomanjkanja in vedel sem, da so vse želje uresničljive, če le pametno ravnaš.

Moje želje so bile takrat velike, hitreje so rasle kakor vrhunski tekač v meni. Delile so se kakor celice na nove in nove želje in bilo je le vprašanje časa, kdaj se bodo popolnoma uresničile. O tem ni bilo več nobenega dvoma.

Krog, ki sem ga tekkel, je bil jasen, njegovo središče in sidrišče sta bili trdni in na tisto trdnost sem se zanesel bolj kakor nase. Imel sem najmanj toliko energije kakor atomska elektrarna v Krškem, poleg tega sem bil za okolje popolnoma neškodljiv in upam, da me ne bodo nikoli zaprli. Nihče ni po moji krivdi čofnil v luže na atletski stezi. Tekel sem ekološko in tudi v drugačnih pomenih besede ozaveščen. Znanstvene ekspertize bi se lotil na kraju samem, če ne bi vedel, da ne smem odnehati. Kar sem si začrtal, je bilo sveto in svetlo, da mi še mrak ne bi prišel blizu. Bil sem v stanju večnosti in to je bilo treba izkoristiti. Vedel sem, da ne bom nikomur napravil škode – kvečjemu korist, ki ne bo tako kmalu pozabljena.

Stanje je bilo nadvse ugodno. Boga sem držal za brado in ga potrpežljivo cukal. Vedel sem, da lahko največ realiziraš, kadar stopiš zunaj človeških dimenzij. To se je zgodilo v tistem hipu, ko me je zaneslo z atletske steze.

Sprva sem mislil, da Astrid Lindgren kakor druge severnjake bolj zanima tek na smučeh, a gledala me je kakor Kip svobode. Začutil sem, kako bi pod njenim trenerskim vodstvom še hitreje napredoval. Vedel sem, da sem v življenju marsikaj zamudil, a Astrid Lindgren mi je v tistih trenutkih božanskega zrenja pokazala in dokazala, da še ni vse izgubljeno.

V njenih očeh sem zaznal neznansko vero. Brezmejne širjave raznobarvne tundre in tajge so me ganile do dna srca in v tisti veličini me ni niti najmanj motila moja majhnost. Lepota bivanja se je širila in osvajanje brezkrainih prostranstev je že prihajalo v poštev. Redko se mi zasolzijo oči, a v tistih trenutkih so mi solze privrele vsakič, ko sem pritekkel do nje in potem porabil cel krog, da sem si jih obrisal.

Razmišljal sem, kako bi jo pobaral o trenerstvu. Bi bila pripravljena prevzeti pokroviteljstvo nad menoj? sem se spraševal in hkrati bal, da bi vse pokvaril, če bi se ustavil ob nepravem času. Nikoli ne vem, kdaj je treba nehati, in tudi takrat bi bilo lahko tako.

Na vso srečo se je dvignila in opiraje se na palico začela stopati proti meni. To je bilo sicer absurdno, ko sem bil sam dovolj hiter, a bilo je natanko tako, da se mi je kljub moji pospešujoči hitrosti približevala počasi, kar precej časa je trajalo, ko sem se tik pred njo sunkovito zaustavil in ji ves zadihan gledal strmo v obraz. Ne zgodi se vsak dan, da bi stal pred Astrid Lindgren, zlasti ne v atletskem dresu slovenske državne reprezentance.

Nekaj časa sva se opazovala nepremično in očitno ni nihče od naju znal razvezati besed, čeprav sva jih imela v tistih trenutkih neznansko veliko – Astrid Lindgren najmanj za eno celo srečno življenje. Ampak kot je skromna – o tem sem se prepričal na svoje oči – ji je postalo nerodno. Nekaj sto milijonov otrok umira od lakote, ona je pa presita od besed. In tudi meni je postalo nerodno, dobro sem se zavedal, da vsakdo nosi delež krivde za to. Najbrž je bilo celo v mraku in navzlic tekaški vročici zaznati, da sem zardel.

"Ste kaj videli Piko Nogavičko?" me je končno povprašala in s palico spremenila smer papirnati ladjici, ki jo je moj znoj že pošteno razmočil. Tudi če bi imela dvajset let več, bi mi bila še zmeraj všeč. Nič ji ni manjkalo, česar ne morem pogrešati v življenju. Vse je bilo na svojem mestu. Ob pravem in tudi nepravem času. Kako preprosto zna biti življenje, če ljudje ne jemljejo starosti kot nadlogo. In pri vseh nadlogah je več ko smešno imeti starost za nadlogo – tudi nadvse krivično, sem takrat začutil. To si bom poskušal zapomniti za vse večne čase.

Papirnata ladjica je nasedla, luža je skoraj usahnila in pot mi je prenehal teči z obraza.

"Se je igrala na igrišču?" sem ji vrnil s protivprašanjem, ne da bi hotel biti kakor koli nevljuden, temveč zgolj zato, ker me je nekaj oviralo, da bi ji naravnost odgovoril. Nemara sem se prehitro ustavil ali kaj, mogoče sem se počutil tudi nekoliko krivega, ker se med tekom tu pa tam ne oziram dovolj naokoli. Ampak takrat sem ves čas tekel v

krogu, in če sem že jaz spregledal Piko, potem bi se zagotovo morala ujeti v pisateljčine budne oči, če je seveda bila na tem igrišču, ne pa kje drugje.

"Ne vem," mi je suhoparno odgovorila. Nad dolgočasnim odgovorom sem bil seveda razočaran, ampak v ljubezni je navadno tako, da ne gre brez razočaranj. Zato sem stisnil zobe in nekako se mi je posrečilo odgnati prvi naval razočaranja. Drugega sem že pričakoval bolj pripravljen, a preden je prišel, sem v njenem odgovoru zaslutil prvo znamenje skleroze, to pa me je zaskrbelo, saj bi lahko preprečila, da ljubezen ne bi zažarela v polnem sijaju. Navzlic tej bojzani sem ohranil neomajno odločnost igrati z njo z odprtimi kartami,

"Jaz pa vem, da je zanesljivo nisem videl."

"Čudno," je zamrmrala in zavihala nos; na njem ni bilo na srečo nobenih znamenj prehlada.

"Meni se ne zdi niti najmanj čudno. Oba sva že nekaj časa tu in potemtakem bi jo lahko opazili tudi vi," sem bil povsem realen glede na znana dejstva, a še zmeraj poln simpatij do najbolj znane otroške pisateljice.

"Le kako, ko pa nisem niti za trenutek odvrnila oči od vas! Ampak mislila sem, če ste jo kaj videli prej, ko še niste prišli na igrišče," se je okronala z več natančnosti in me spomnila, da je za mano že dolg in naporen dan.

"Na žalost sem imel opraviti z begunci."

"Tudi sama kdaj pa kdaj zaide k njim. Ampak zvečine trenira. Maratonka je," se je preprosto zjasnila, kakor da bi šlo za eno najlažjih disciplin.

"Nisem vedel," sem bil globoko presenečen nad nenavadno dolgostjo Pikinih nog in pomislil sem, ali nisem tudi česa bolj otipljivega spregledal. Kdor je zaljubljen, je marsikdaj slep.

"Mislila sem, da v tekaškem cehu zvečine veste drug za drugega, in zdelo se mi je celo, da sta že trenirala skupaj. Zato sem vas tudi povprašala po njej."

"Šele nekaj dni sem v Stockholmu."

"Nič zato. Kljub temu niste nič zamudili." Pogledala je na uro.
"Vsak čas bo tu."

"Ali veliko trenira?"

"Preveč, če ne največ. Tekmuje na ultramaratonih."

Hotel sem jo pogledati zaljubljeno, pa sem nenadoma dobil preveč profesionalne oči.

"Na ultramaratonih s sladoledom," je čez nekaj časa pribila, ne da bi se mi zasvitalo, kaj ima sladoled opraviti z ultramaratonom.

"Pa bi jo sploh prepoznal, če bi jo videl?" sem se hotel držati vrstnega reda, ne pa takoj polizati sladoleda.

"Seveda. Še zmeraj nosi kitke in ljubka je ko takrat, ko sem o njej pisala prvo knjigo."

"Hm. Zadnjič sem srečal sošolko in je nisem prepoznal. Gledala me je, gledala, jaz pa njo in poskušal sem dognati, zakaj me gleda. Pri-sežem, da ne bi tega nikoli dognal, če mi ne bi povedala svojega imena. To me je skoraj podrlo na tla. Čas neizprosno orje. Zlasti obraze zna dobro pripraviti na žetev."

"Pa ne vedno in povsod. Ko boste videli Piko, boste spremenili svoje mnenje. Zastran šole pa se mi zdi, da vas nanjo ne vežejo ravno najlepši spomini."

"Drži. Včasih se mi je pri pouku zazdelo, da sedim v hiši strahov."

"Zanimivo."

"Ne, niti najmanj ni bilo zanimivo, ampak grozljivo. Če danes tu pa tam sanjam o šoli, se najraje takoj zbudim. – Je tisto s sladoledom kakšna revolucionarna dieta?"

"Ne, ne," se mi je zaljubljeno nasmehnila, da bi jo srčno rad objel. Pa sem se premagal, saj sem se zbal, da bi me imela za tipa, ki je v Stockholmu zadavil že tri starke v mesecu dni. Kot bivšemu državljanu bivše Jugoslavije bi mi najbrž na policijski postaji do dobra pretresli možgane, to pa bi s psihološkega stališča gotovo negativno vplivalo na moje tekaške priprave. Astrid Lindgren se nisem predstavil in še sanja se ji ne, kdo sem in kaj počnem, kadar ne tečem. "Udeležuje se tekov, pri katerih nosijo tekmovalci na hrbtih košare z desetkilogramsko porcijo sladoleda."

"Ojej, ne vem, če bi poskusil," sem zavzdihnil. "Sam sem ljubitelj klasičnih disciplin in mi ni kaj dosti do novotarij. Ne rečem kros, četudi je daljši od sto kilometrov, ali gorski tek – ampak da tečeš okrašen ko

božično drevesce, se mi zdi malček izprijeno. Pohlepni prireditelji tekaških tekem bi radi svoje bedaste domislice strpali med olimpijske discipline, sem slišal. Ampak jaz ostajam pri maratonu. V Stockholm sem se prišel pripravljat na svetovno prvenstvo."

"Lepo od vas."

"Imate stoprocentno čist zrak, lepo vzgojene ljudi in urejene parke."

"To je prijetno slišati od tekača, ki tako hitro teče, da lahko komaj kaj vidi."

Za ta kompliment sem se ji zahvalil in se ji predstavil, da ne bo imela neprijetnega občutka, da se pogovarja z neznancem. Njej je bilo pa tako ali tako jasno, da jo poznam že od ranih otroških let.

"Kaj pa pravijo zdravniki o desetih kilogramih sladoleda na hrbtu?" sem bil radoveden kot že dolgo ne.

"Zmajujejo z glavami, saj je že marsikomu počilo kakšno vretence, pa tudi kap jih je nekaj zadela spričo nečloveških naporov, kakršnim so izpostavljeni zlasti v začetnem stadiju tekme. Poleg tega pa ni doslej še nihče zmagal in zato so takšna tekmovanja še toliko bolj vprašljiva."

"Kako to? Ne priteče nihče do cilja?"

"To že, ampak sladoled se vsakemu tekaču prej stopi, preden pride do Biafre, Angole, Bosne, Culukafrije. Zmagal bi namreč tisti, ki bi mu na cilju ostalo v košari vsaj za kepico sladoleda. Na žalost se to še ni zgodilo." Otožno me je pogledala, kakor da bi se zbala, da mi po tem odkritju ne bo več do pogovora.

"Pa je smiselno hoditi na tekme s tako nesmiselnimi pravili?" me je radovednost gnala na neznana, neraziskana področja; instinktivno sem čutil, da so v globinah nesmiselnega početja zakopani smisli.

"Zaradi upanja. Moja Pika je še zmeraj otroško naivna in nobena cena se ji ne zdi dovolj visoka, kadar gre za upanje, dragi moj. Največ je takšnih, ki nimajo niti dvajset let. Ko bi vi samo videli, kako so na startu vsi po vrsti samozavestni, niti ogrejejo se ne kaj prida, deset kil sladoleda si naložijo na hrbet, kakor da bi šlo za prazno slamo, ki jo tako radi klatijo politiki. In potem drame, kakršnih ni sanjal niti Shakespeare. Ko se sladoled stopi, postanejo tiste košare grozljivo prazne." Oči so se ji zalesketale, kakor da bi nosila neke posebne vrste kontaktnih leč, varnih pred vsakršnimi udarci, sam pa sem se nadejal

ljubezenske sreče. "V svetu obupa je vsaka kepica sladoleda neprecenljivo dragocena. In tistega sladoleda ni mogoče nadomestiti z nobeno filozofijo, z nobenim bogom."

"Morali bi teči z zamrzovalnimi skrinjami na hrbtu."

"Tudi sama sem že pomislila na to. A ne verjamem, da bi bili pripravljene spremeniti pravila. Okostenelim organizacijam je težko kar koli dopovedati. Kakor pijanec plota se držijo tistih košar s sladoledom, ki gre vedno po gobe, mladi zanesenjaki pa na nove in nove tekme, dokler jim končno ne zmanjka upanja in poguma, skladi za nagrade pa se povečujejo v milijardne vsote, od katerih nimajo nič niti tekmovalci niti navijači. Kaj pomaga, če so organizatorji polni ust obljub in se hvalijo z bilijoni! Obljube so v kontekstu takšnih pravil grozljivo prazne in bodo še bolj, če se ne bo zgodil kakšen čudež!"

"In vi verjamete vanje?" sem se skoraj zgrozil, saj že vsaj od Kristusovih časov naprej ni videti, da bi čudeži količkaj vplivali na oblikovanje sveta.

"Le še v čudeže verjamem," je bila zelo odločna in ji je bilo bolj malo mar zgodovinskih dejstev.

"Potem boste tako dolgo čakali, da bo celo vašim najzvestejšim bralcem postalo dolgčas, če jih ne bo še kaj hujšega doletelo," sem vzkipel.

"Svojih bralcev ne bi vpletala v najin pogovor, če dovolite," se je skoraj razjezila, čeprav nikakor ni bila nagle jeze.

"Z vašimi bralci bi si na primer sam toliko opomogel, da bi Ljubljana dobila maraton, na katerem bi tekli najboljši tekači," sem se pohvalil in poveznil pokrovko čez svoj kipeči lonec.

"S tem se ne bi sladoled v košarah niti za las manj topil," je bila vsekakor bolj stvarna kakor čudežna krhkost njenih zgodb.

"Res je, zato mislim, da bi morali zastaviti ves svoj vpliv, ki ga nedvomno imate, da bi se pravila spremenila. Poskusiti ni greh. In če poskus ne bo uspel, je treba tekače prepričati, naj takšne tekme v prihodnje ignorirajo."

"Prepričevanje utegne biti kaj hitro nadležno prisiljevanje. Nobena prisila pa ni dobra in na koncu bi se obrnila proti nam samim, s tem pa tudi proti tekačem, takšnim ali drugačnim."

"Lahko potem sploh kaj pametnega predlagate?"

"Ne verjamem. Veste, to, kar vam bom povedala, je težko razložiti, ampak tako je. Tisti, ki so si izmislili pravila za teke s sladoledom na ramenih tekačev, so bogati. To ni samo po sebi nič hudega, a hudo je to, da se počutijo bogate in pomembne, le če je večina revna in nepomembna. Ustrezajo jim nesmiselna pravila. Sami nič ne zgubijo, po drugi strani pa jim nihče ne more očitati, da sedijo križem rok. Mednarodne konference se vrstijo ko po tekočem traku, iz dneva v dan letijo v druga velemesta, več so v zraku ko na suhem – o tem se lahko vsakdo prepriča iz televizijskih, radijskih ali časopisnih poročil, kakor mu je ljubše – izbira je pestra. Dela imajo vrh glave, trudijo se in v neskončnost prelistavajo debele šope gradiv, da bi drobtine z njihovih miz dobili tisti, ki so tega najbolj potrebni."

Nikoli ne bom pozabil, kako prepričljivo je to povedala. Roke je imela prekrizane na ročaju palice, ustnice so ji drhtele in dneva je bilo definitivno konec. Na drevju so poganjali prvi popki, in če se bo toplo vreme nadaljevalo, bo okolica v nekaj dneh še veliko bolj zelena. Torej dneva je bilo konec, toda še zmeraj ni bilo temno. Na severu je med dnevom in nočjo neverjetno dolga procedura.

"Vas smem povabiti na sladoled?" sem pretrgal dolgo trajen molk, med katerim sva se oba zagledala v prebujajočo se pomlad, med krošnje brez, kjer so se nervozno motovilile ptice in žvrgolele.

"Z veseljem sprejemem vaše povabilo," se je obrnila k meni, ko mi je v očeh utihnil odmev ptičjega žvrgolenja. "Ampak da se ne boste prehladili?" jo je zaskrbelo za moje zdravje. "Čisto ste pregreti."

Ne, pregret nisem bil več, ampak le še zagret.

"Ne skrbite, takoj se oblečem v toplo trenirko."

Slekel sem majico, jo ožel, potem pa skrbno zložil v polivinilasto vrečko. Ker pod športnimi hlačkami nisem imel ničesar, mi je bilo nerodno, da bi se slekel pred Astrid Lindgren. Športno zagreti Švedi so to po parkih neženirano počeli, ampak jaz sem si hlače trenirke oblekel kar čez reprezentančne hlačke in zraven upal, da se ne bo delala prevelika škoda, če se bom predolgo zasedel. Večer je bil kar obetaven, na hlačke, ki so se dobro držale riti, sem kanil paziti kakor na punčico svojega očesa.